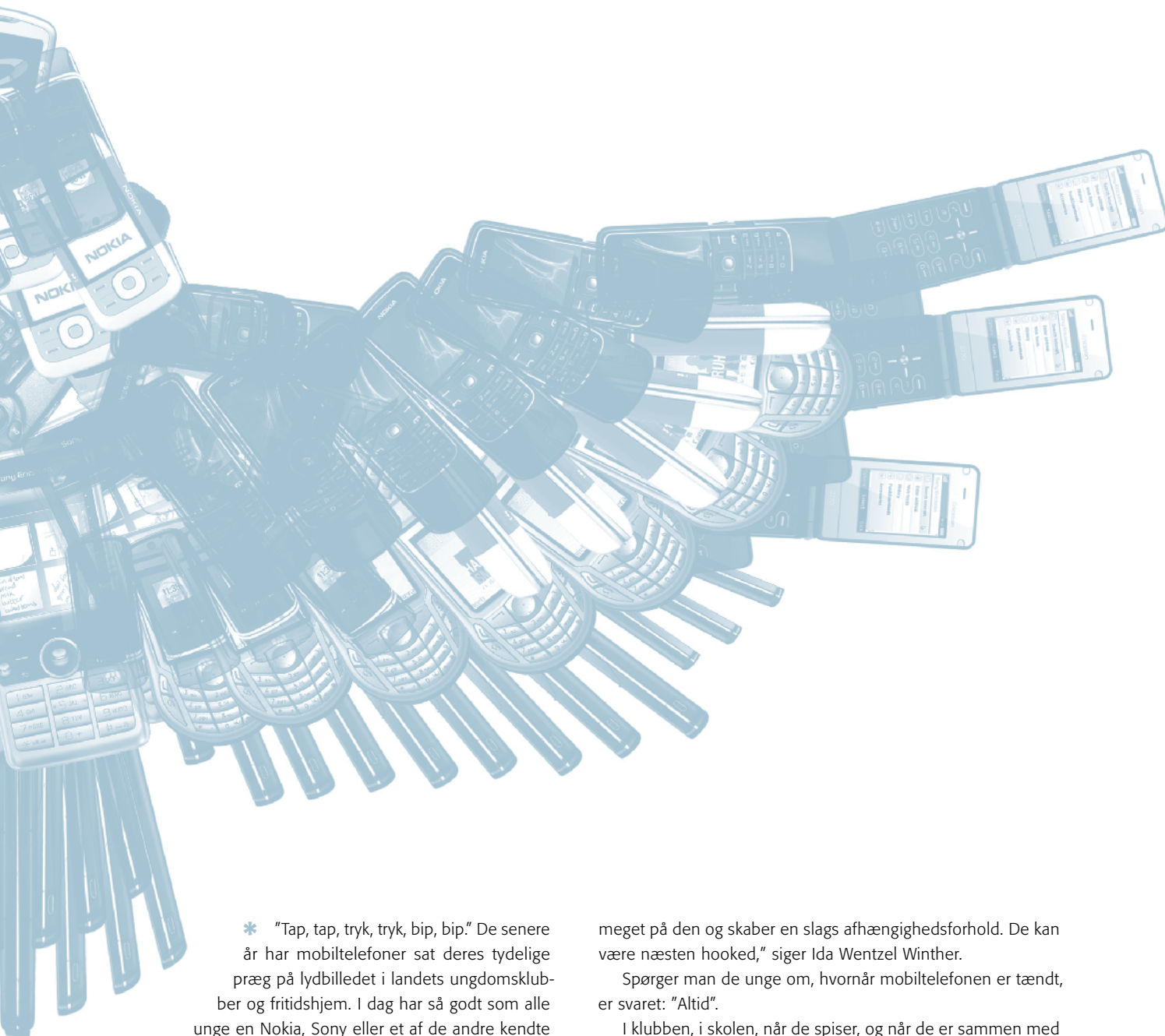

MOBILTELEFONERNES MAGTOVERTAGELSE

I DAG HAR ALLE UNGE EN MOBIL. DET BETYDER STORE ÆNDRINGER FOR DEN MÅDE, UNGE ER SAMMEN PÅ SOCIALT. IDA WENTZEL WINNER FRA DPU HAR VÆRET PÅ FELTSTUDIER I EN UNGDOMSKLUB.

* "Tap, tap, tryk, tryk, bip, bip." De senere år har mobiltelefoner sat deres tydelige præg på lydbilledet i landets ungdomsklubber og fritidshjem. I dag har så godt som alle unge en Nokia, Sony eller et af de andre kendte mærker. Og de bruger de mobile enheder flittigt til især at spille spil eller sende gratis sms-beskeder. Det er strømmen af sms'er, der tilsammen skaber ungdomsklubbernes bippende lydtæppe.

Ida Wentzel Winther, lektor ved Institut for Pædagogik ved Danmarks Pædagogiske Universitetsskole, har i fire måneder fulgt en gruppe unge i en nordsjællandsk ungdomsklub for at studere deres brug af mobiltelefoner. Ikke hvad de 12-17-årige skriver til hinanden, men hvad mobiltelefonens tilstedeværelse betyder socialt. Det vil sige forholdet mellem teknologi, materialitet og socialitet.

Svaret er, at mobiltelefonerne betyder så meget, at det kan være svært at fatte.

"Det er vildt, at en teknologisk gentand kan virke sådan. Mobiltelefonen er simpelthen så dominerende, og den har en næsten magisk aura omkring sig. Den får de unge til at fokusere

meget på den og skaber en slags afhængighedsforhold. De kan være næsten hooked," siger Ida Wentzel Winther.

Spørger man de unge om, hvornår mobiltelefonen er tændt, er svaret: "Altid".

I klubben, i skolen, når de spiser, og når de er sammen med kammeraterne. Det er ikke ualmindeligt, at der bliver skrevet et par hundrede sms'er om dagen. Også i skoletiden, hvor det foregår bag en opslået bog, så læreren ikke opdager det.

Når mobiltelefonen hele tiden er ved hånden, betyder det også, at de unge er på og tilgængelige hele tiden. Hvis de ikke er tilgængelige, er det næsten at sammenligne med en nær-død-oplevelse.

"Hvis de er tvunget til det, kan de godt undvære deres mobil i måske op til 14 dage. Men de omtaler det, som om det nærmest er det samme som at dø," siger Ida Wentzel Winther.

BOB, BORDTENNIS OG MOBIL

I dag har stort set alle unge en mobiltelefon, og de bruger den, så snart de har mulighed for det. Uanset om det ikke altid er lige praktisk. ▶

"MOBILTELEFONEN ER SIMPELTHEN SÅ DOMINERENDE, OG DEN HAR EN NÆSTEN MAGISK AURA OMKRING SIG."

"Jeg ved ikke, om du har prøvet at spille bordtennis, mens du sms'er. Det er ikke nemt, fordi spillet hele tiden går dødt. Bob er også svært at kombinere med sms'er," siger Ida Wentzel Winther. Alligevel har hun set begge dele praktiseret i klubben.

De eneste to tidspunkter, hvor mobilerne blev lagt til side, var, når der skulle spilles computerspillet Counterstrike eller fodbold. For når mobilen bliver lagt væk, kan de unge ikke følge, hvad der kommer ind af beskeder, men må nøjes med at læse dem med nogle minutters eller timers forsinkelse.

Ida Wentzel Winther peger på, at de unges relation til mobiltelefonen er så symbiotisk, at genstanden nærmest er blevet en forlængelse af deres krop. Bevægelsen med at lade mobilen glide ned i lommen sker med lige så stor naturlighed, som når fingrene løber gennem håret.

"Det er så smooth, at mobilen næsten vokser ud af kroppen på dem som en slags forlængelse af hånden. Den franske filosof Maurice Merleau-Ponty skriver om, hvordan ting vokser sammen med kroppen. Det gælder for eksempel dårligt seende, der bruger stok. På samme måde bliver mobiltelefoner en forlængelse af de unges kroppe."

Hun mener, at mobiltelefonernes indtog socialt betyder, at unge går i ungdomsklub på en helt anden måde end i gamle dage – det vil sige for 10-15 år siden.

"Førhen var man mere henvist til at være, hvor man var. Man var i klubben og blev der, til man skulle hjem. I dag kan de unge på to sekunder blive inviteret til alt muligt. Og de sidder hele tiden med mobilen fremme og venter på at modtage dén tekst med det gode tilbud, der betyder, at hele gruppen af unge hiver teltpælene op og går ned på havnen eller over på kebabben."

Mobiltelefonernes stigende udbredelse hænger sammen med, at telefonerne på 10 år er gået fra at være en teknologi for de privilegerede til at blive en næsten global mainstream-teknologi.

logi. Der anslås at være mere end to milliarder mobiltelefonlinjer på verdensplan, og at to tredjedele af planetens indbyggere kan kommunikere takket være mobiltelefoner. Alligevel er de unges mobilsnak langt fra global.

"Faktisk sms'er de typisk med venner og kammerater, der befinder sig inden for en meget lille radius," siger Ida Wentzel Winther.

POTENTIET FRAVÆR

Muligheden for at der sker noget mere spændende et andet sted, betyder imidlertid, at de unge tit er mere optaget af, hvor de er på vej hen, end hvor de rent faktisk er.

"Der er tale om en tilgængelighed og en væren 'på' 24/7. Hele tiden er man koblet op, hele tiden er man rede til at afbryde, hvad man er i gang med. Mobiltelefonen og dens indblanding har første prioritet. Denne form for nærvær over for hele ens sociale netværk kan slå om i et potentielt fravær i det sociale rum, man befinder sig i, da man potentielt er på vej videre hele tiden. Der breder sig en stemning af på vej væk-hed", siger Ida Wentzel Winther.

Hun henviser til den norsk-amerikanske medieforsker Rich Ling, der peger på, at mobiltelefonen af familien bruges til at koordinere sine medlemmer. Alle kan altid nå hinanden, man kan løbende lave aftaler, vide, hvor de andre befinder sig, og hvornår de kommer hjem. For forældrene giver mobiltelefonen tryghed og fungerer som en forlænget navlestreng.

Derudover bruger teens mobiltelefoner som en slags elektronisk jungletromme. Det sociale netværk bindes dynamisk sammen om location, samtidig med at de unge øger deres sociale cirkler. Derudover - eller måske derfor - er mobilen en slags barometer for, hvor populære de unge er.

I klubben oplevede Ida Wentzel Winther således, hvad det betyder, når de unges mobiltelefon ikke ringer. Det gjaldt for eksempel 'Sanne', der efter at have vist de voksne sin nypyntede mobiltelefon satte sig ved et langt bord i midten af klubben og zappede mellem MTV og Disney-Channel i et par timer. Foran på bordet lå hendes mobiltelefon synligt fremme. Men den ringede eller bippede ikke en eneste gang, mens hun sad der.

"Sanne oplever den anden side af den fremstrakte hånd. Det er hånden, som ingen tager, fordi ingen kobler sig på. Det er dobbelt hjerteskræende, når ingen ringer. De ensomme unge har altid eksisteret. Det nye er, at det er mere tydeligt. De sidder og vifter med deres mobil. Men ingen ringer til dem."

Sanne er med DPU-lektor Søren Langagers ord "dobbelt ensom": Ensom det konkrete sted, hun sidder, og ensom i det virtuelle rum. Der er ifølge Ida Wentzel Winther ikke noget nyt i,

PROCENT DANSKE HUSSTANDE MED MOBILTELEFON

2008	95	
2007	95	
2006	94	
2005	92	
2004	90	
2003	85	
2002	84	
2001	73	
2000	68	
1999	59	
1998	49	
1997	43	
1996	38	
1995	20	
1994	14	

Kilde: Danmarks Statistik

at nogen bliver ekskluderet og sidder alene tilbage – udelukket fra de andres selskabelighed.

”Men forskellen er, at en del af eksklusionen ikke sker ansigt til ansigt – ingen siger noget direkte – men beskeder bipper ind på en række af de andres mobiltelefoner. Om sms’erne omtaler hende, vides ikke, men det er muligt. Der skrives, siges, kommunikeres, og Sannes kommunikationsobjekt ligger stille: klar, parat, død! Udstillet for enhver,” forklarer Ida Wentzel Winther.

En af de mest reflekterede unge brugere af mobiltelefon i klubben var Aisha. Hun havde en mobiltelefon ligesom de andre, men hun brugte den ikke i klubben. ”Jeg vil hellere tale med folk rigtigt,” forklarede hun. Og hun syntes, at veninderne var uhøflige, når de sad og sms’ede i stedet for at tale rigtigt sammen. Hun var den eneste i klubben, der omtalte afbrydelserne som uhøflige.

INGEN REGLER

Det er to år siden, Ida Wentzel Winther lavede sit feltarbejde i klubben i Nordsjælland. Dengang havde personalet ikke formuleret et kodeks for brug af mobiltelefon. Faktisk havde man slet ikke gjort sig nogen overvejelser om acceptabel og uacceptabel mobilbrug. Den eneste regel var, at man ikke måtte stjæle de andres telefoner.

Fraværet af regler undrer Ida Wentzel Winther.

”Det er smart, at mobiltelefoner findes. Men de kan også være irriterende. Jeg synes, det er værd at standse op og se, hvad det er for en social omgangsform, der opstår. Det sociale rum mellem de unge bliver i hvert fald forandret temmelig meget,” siger Ida Wentzel Winther, der ikke ønsker at dømme, om mobiltelefoner er godt eller skidt.

”Men jeg kunne godt tænke mig, at personalet i SFO’erne og klubberne havde en idé om, hvad de finder acceptabelt. Jeg tror, man er bange for, at de unge forsvinder, hvis man opstiller regler. Men hvilket rum får man ved ikke at blande sig?,” spørger Ida Wentzel Winther.

”Når ungerne er i institutionen, skal de jo også tage jakken af og lade være med at smide fødderne op på bordet,” siger hun.

Hun er blevet kontaktet af flere kommuner, der er interesseret i diskussionerne om grænsen mellem rimelig og urimelig brug af mobiltelefoner. Hun mener, at mobiltelefonen bliver opfattet som et frihedssymbol på linje med bilen og cigareten i 50’erne. Og problematiserer man mobiltelefonen som ringende objekt og som opmærksomhedsmagnet, får man hurtigt skudt i skoene, at man berøver folk deres frihed.

I klubben talte Ida Wentzel Winther også med Ali. Hun forklarede ham, at hun nogle gange syntes, det var træls at blive forstyrret af mobiltelefoner hele tiden.

”Det var Ali meget enig i. Det var rigtig træls, forklarede han. Men han slukkede aldrig sin mobiltelefon.” ■

Af Jakob Albrecht
Asterisk@dpu.dk

IDA WENTZEL WINTHER

LEKTOR VED INSTITUT FOR PÆDAGOGIK VED DANMARKS PÆDAGOGISKE UNIVERSITETSSKOLE.

Projektet med mobiltelefoner er en del af et tværinstitutionelt forskningsprojekt ”Hvor går grænsen? Højspændingsæstetik og etisk kvalitet i den aktuelle mediekultur 2005-08” ledet af Anne Jerslev fra Københavns Universitet.

www.dpu.dk/om/idwi